

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

ויאמר מואב אל זקני מדין עֲתָה (גרשיים) ילחכו הקהל את כל סביבתינו כְּלַחַךְ השור את ירק השָׂדֶה
(במדבר כב ד)

במדרש רבה במדבר (פרשה כ פסוק ד) מוסבר הדמיון לשור: "עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור. מה שור כחו בפיו אף אלו כחן בפיהן. מה שור כל מה שמלחך אין בו סימן ברכה, אף אלו כל אומה שנוגעים אין בהם סימן ברכה. מה שור מנגח בקרניו, אף אלו מנגחין בתפלתן¹ שנא' (דברים לג) וקרני ראם קרניו". ע"כ.

ונרמז בטעמים: עֲתָה (גרשיים) ילחכו הקהל את כל סביבתינו כְּלַחַךְ השור, צורת הטעם גרשיים כקרניים, מה שור מנגח בקרניו אף אלו מנגחין בתפלתן.

שלום המאירי

ויאמר מואב אל זקני מדין עֲתָה (גרשיים) ילחכו הקהל את כל סביבתינו כְּלַחַךְ השור את ירק השָׂדֶה
(במדבר כב ד)

רבי עובדיה ספורנו מבאר: "עתה. שכבשו ארץ סיחון ועוג".

רבי שרגא דזיאלאשינסקי מבאר² שהטעמים עֲתָה (גרשיים) רומזים לפירוש ספורנו, עתה שגרשו בני ישראל את שתי האומות הללו, ילחכו גם את כל סביבתינו.

ויאמר מואב אל זקני מדין עֲתָה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כְּלַחַךְ השור את ירק השָׂדֶה וּבְלֶקְךָ בֶן-צְפֹר
(דרגא תביר) מְלֶךְ לְמוֹאָב בַּעַת הַהוּא (במדבר כב ד)

מדוע בתחילת הפרשה (פסוק ב') נאמר "וַיֵּרָא בְּלֶק בֶּן צְפֹר", ורק בפסוק ד' מוזכר שהיה "מֶלֶךְ לְמוֹאָב"?

בשם **רבי חיים סולוביצ'יק** מבריסק נמסר³: באמת מתחילה הדיוט היה ולא מלך, ואחרי שהתחיל בתעמולת זוועה אנטישמית: ישראל עליך מואב! "הנה עם יצא ממצרים" ו"עתה ילחכו

¹ **ברך משה**, רבי משה טייטלבוים, במדבר עמ' רא, מבאר ששתי הקרניים הן **תורה וצדקה**: "שצריך האדם לעשות הכנה דרבה טרם עמדו בתפילה לפני המקום בשני דברים: הראשון בעסק התורה על דרך הכתוב (משלי כח ט) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילות תועבה, והשני במצות צדקה כדאיתא בגמרא (בבא בתרא י עא) רבי אלעזר ייב פרוטה לעני והדר מצלי אמר כתיב (תהלים יז טו) אני בצדק אחזה פניך". **אמרי אש**, רבי מאיר אייזנשטטר, (סוף פרשת בלק) מבאר שהכוונה שהתפילה צריכה להיות לכבוד שמים ולא לצורך האדם: "במסורה 'עתה ילחכו הקהל את סביבותינו' חד ואידך 'ילחכו עפר כנחש' (מיכה ז, יז) יש לפרש עפמש"כ הגר"א מוילנא לפרש מאמר חז"ל (יומא כג, א) ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח דהיינו שלא ינקום בשביל הנאת עצמו ורק כמש"כ (ישעי' סה כה) ונחש עפר לחמו, שלא יכוין לנקמת עצמו וירגיש טעם עפר ע"כ. ובזה האופן יש לפרש המדרש "מה השור מנגח בקרניו אף ישראל מנגחין בתפלתן" דהיינו שבתפילה שהאדם מתפלל צריך שיהיה כונתו רק בשביל כבוד שמים ולא בשביל הנאת עצמו וכמש"כ (תהלים קב, א) ולפני ה' ישפוך שיחו. והנה בריש פרק ארבעה אבות (בבא קמא ג עב) אמרין קרן אין הנאה להזיקו ולכן אמר מה השור מנגח בקרניו שאין לו הנאת עצמו כך ישראל מנגחין בתפלתן, שאין מתפללין בשביל עצמן".

² **טעמי הטעמים**, רבי שרגא דזיאלאשינסקי, באזעל תשס"ד.

³ **ויקהל משה** ב', רבי משה גורדון, ניו יורק תשטז, עמ' קכט.

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

את כל סביבותינו", רק אז נבחר למלך "ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא" ולא קודם לכן, כל המיצר לישראל נעשה ראש⁴. ע"כ.

ונרמז בטעמים: במדרש רבה אסתר (פרשה ז פסקה ב) מבואר מפני מה גידל המלך את השונא המן תחילה: "ולמה גדלו משל לגוליייר שקלל לבנו של מלך. אמר המלך אם אני הורגו הכל אומרים גוליייר הרג. עשה אותו טריכונוס ואח"כ עשה אותו הגמון ואחר כך התיז את ראשו... אויבי הקדוש ב"ה למפלתן הן מתגדלין וכתוב (איוב י"ב) משגיא לגוים ויאבדם". כך איפא גם כאן וּבְלֶקְךָ בֶן-צִפּוֹר (דרגא תביר). בלק הועלה בדרגתו כדי שהכל ידעו במפלתו, כשיישר⁵.

שלום המאירי

וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל-בְּלָעָם בֶּן-בְּלַעַר (קדמא ואזלא מונח רביעי) (במדבר כב ה)

רבי שלום הכהן ווייס מבאר⁶ שאותם טעמים נמצאים גם לקמן בענין פנחס (במדבר כה, יא):
פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן (קדמא ואזלא מנח רביעי).

וההסבר הוא: פנחס הרג את בלעם, הרי שהיו שניהם שוים זה בטומאה וזה בקדושה. והנה פנחס כלולות בו ארבע נשמות: פנחס זה אליהו, והיו בו נשמות נדב ואביהו (וכמ"ש במגלה עמוקות בפרשת פנחס, שזה נרמז במאחז"ל (ברכות ד') אליהו בארבע אופן אחד בארץ אופן נוטריקון אליהו פנחס נדב ואביהו).

גם בלעם היה כלול מארבע כמ"ש במגלה עמוקות כאן: הוא בלע בן בעור והוא לבן והוא מלאך אדום, גמט' בלעם, שהוא סמאל עם י"א קטרין דילי' גמט' בלעם.

הרי ארבע לעומת ארבע וזה הרמז בטעמים וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים (קדמא ואזלא) ששלחו עבור בלעם, אֶל-בְּלָעָם בֶּן-בְּלַעַר (מונח רביעי), שהיו מונחים בו ארבעה כחות הטומאה, ולעומת זה היה פנחס שהיה כלול מארבעה כחות בקדושה.

⁴ גיטין נו עב. וראה ביאורו של רבי יוסף שאול הלוי נאטאנזאהן המובא בתורה תמימה, רבי ברוך אפשטיין, חלק הביאורים, איכה א, אות עח: "תועלת גדול הוא זה מה שהצר נעשה ראש, כי הוא על רוב פשעיה וא"כ היו צריכים להתייטר ביסורים רבים שלא היה ביכולתן לסבול - לזאת נעשה הצר לראש והצער הזה נחשב ג"כ ליסורים וזבה הם יכולים לסבול, וא"כ הוא ממדת הרחמים של הקב"ה".

⁵ ראה גם אסתר ג, א: "אסר הדברים האלה גדל המלך אַמְשִׁנֹּוּשׁ אֶת-הַמֶּן בֶּן-הַמְדַתָּא (דרגא תביר)". וראה לקמן (במדבר כד, כה): "וגם בלק הלק לדרךנו" - מפרש אור החיים, רבי חיים בן עטר: "עוד אפשר שבלק גם הוא לא עמד עוד במלכותו שם, לפי שידעו מואב מדברי בלעם, כי עם בני ישראל לא ירעו ולא ישחיתו להם, אם כן בהבטל הסיבה יבטל המסובב והעמידוהו ממלוך עליהם, והלק לדרךנו שבא בו למדין, והראיה ששם נמצא במלחמת מדין ונהרג".

⁶ קול שלום (בתוך צפוני ציוני), רבי שלום הכהן ווייס, רב דק"ק אוהל, ברוקלין תשמה.